

HVAD MENADE LINNÉ MED PAPILIO HYALE?

Uti tillägget till sin »Catalogue of Diurnal Lepidoptera» samt senare i sin nyss utgifna »Handbook of Lepidoptera» har W. F. KIRBY upptagit ESPERS och HÜBNERS gamla åsikt att LINNÉS *hyale* skulle vara densamma som senare författares *Colias edusa* och ej den art, som nu allmänligen kallas *hyale*.

Enär detta påstående synes mig sakna all verklig grund och endast är ägnadt att åstadkomma oreda och förbistring, anser jag det vara skäl, att i tid utförligt framlägga de grunder, som tala emot en sådan tolkning, på det att ej KIRBYS stora auktoritet på det synonymiska området må föranleda en och annan författare att följa hans exempel.

LINNÉS beskrifningar lyda:

Syst. Nat. ed. 10, p. 469 (1758). — »P. D. alis integerrimis rotundatis flavis; posticis macula fulva, subtus puncto sesquialtero argenteo». — »Habitat in Europa, Africa».

Fauna Suecica p. 272 (1761). — »Alis integerrimis rotundatis flavis posticis macula fulva; subtus puncto sesquialtero argenteo».

»Habitat in Scania rarissime».

»Descr. Simillimus Palænoni sed alæ magis flavæ. Alæ primores flavæ, apice nigræ nigredine fascia quasi lutea in duas partes dissecta. Secundariæ supra in medio puncto seu macula ferruginea, cui subtus apposita puncta duo argentea approximata, annulo ferrugineo cincta; altero puncto valde parvo. Antennæ et margo ciliaris alarum rubra ut in sequente».

I Systema Nat. ed. 12, p. 764 är beskrifningen lika lydande som i edit. 10.

Uti den i alla tre arbetena likalydande diagnosen passar allting utom ordet »flavis» lika bra på *edusa* som på *hyale* AUCT. Rätta betydelsen af ordet »flavis» är däremot af största vikt för den rätta tolkningen af LINNÉS art. För att säkert kunna afgöra

hvad LINNÉ menade med uttrycket »*flavus*» har jag genomgått dagfjärilarna i 10:de upplagan och finner där detta ord använt för vingarnas grundfärg hos *machaon*, *antiloehus*, *terpsichore*, *trite*, *senneæ*, *rhamnii*, *hecate*, *vanillæ*, *eribotes* och *enchedon*. Hos alla dessa med undantag af *terpsichore*, *vanillæ* och *enchedon*, i hvilkas beskrifning LINNÉ sedermera framhåller, att grundfärgen är »*luteus*», hafva vingarna en ljust gul (svafvelgul eller citrongul) grundfärg. Hos sådana arter däremot, hvilka hafva en rödgul (orangegul) grundfärg, finner man densamma betecknad med »*luteus*» eller »*fulvus*» t. ex. *calliope*, *polymnia*, *almana*, *plexippus*, *chrysippus*, alla *Argynnis*-arter m. fl. Särdeles upplysande i detta fall är *polymnia*, om hvilken det heter: »*alis oblongis integerrimis luteis, primoribus fascia flava*». *Polymnia* äger nämligen rödgula vingar med ett svafvelgult tvärband.

Det framgår häraf tydligt, att LINNÉ begagnade »*flavus*» i betydelse af den klargula färgen hos *rhamnii*, men använde uttrycket »*luteus*» eller »*fulvus*» för en sådan färg, som finnes hos *edusa*. Detta bevisas ytterligare däraf, att han om *Colias electo* (*electra*) från S. Afrika, som knappt skiljer sig från *edusa*, säger i Cent. Ins. »*alis — — luteis*» och i Syst. Nat. ed. 12 »*alis — — fulvis*».

Om vi sedermera öfvergå till beskrifningen i Fauna suecica så säger LINNÉ där först: »*Simillimus Palænoni, sed alæ magis flavæ*». Detta tyder KIRBY så, att »*magis flavæ*» skulle betyda, mörkare gula d. v. s. rödgula såsom hos *edusa*. Denna tolkning är dock uppenbarligen oriktig, ty »*magis flavæ*» betyder helt säkert endast »mera gula» d. v. s. mera lifligt svafvelgula, hvilket med skäl kan sägas om *hyale* AUCT. (*Kirbyi*), hvars hanar, då de äro oskadda, hafva en lifligare svafvelgul färg än hanarna af *palæno*.

KIRBY har vidare fäst sig vid uttrycket »*nigredine fascia quasi lutea in duas partes dissecta*», hvilket han synes öfversätta sålunda: »den svarta färgen med ett gult band, som är deladt i två delar» samt tyder på honan af *edusa*. Rättare synes mig otvifvelaktigt vara att öfversätta sålunda: »den svarta färgen (i vingspetsen) genom ett gult band deladt i två delar». Denna öfversättning passar fullkomligt in på hanen af *hyale* AUCT., hos hvilken det svarta utkantsbandet ofta är deladt i en inre och en

yttre del genom de till ett tvärband förenade gula submarginalfläckarna. Hos honan af *edusa* äro submarginalfläckarna små och nästan fria från hvarandra så att LINNÉ helt säkert ej skulle betecknat dem med uttrycket »band» (»*fascia*»). Egendomligt är att submarginalbandet betecknas såsom »*lutea*». Detta uttryck är det enda i hela beskrifningen, som ej passar fullt bra på *hyale*, men ännu sämre passar uttrycket för honan af *edusa*, ty då skulle L. hafva beskrifvit den rödgula grundfärgen såsom ljusgul (»*flavus*») och de ljusa kantfläckarne såsom rödgula (*luteis*), hvilket synes alldeles orimligt.

Uppgiften att *hyale* förekommer i Skåne talar äfven mera för *hyale* AUCT. än för *edusa*, ty den förra finnes verkligen, ehuru sällsynt, såsom inhemska i Skåne, hvaremot den senare arten aldrig träffats i Sverige annat än i enstaka exemplar, som synas hafva under gynsamma år invandrat utifrån.

LINNÉ uppgifver (1758) såsom fädernesland för *hyale* äfven Afrika. KIRBY drager häraf den slutsatsen, att LINNÉ först för-enat *hyale* (*edusa*) och *electo* såsom en art, men sedan afskilt den sydafrikanska såsom egen art. Det är lätt att visa, att äfven denna slutsats är oriktig. Då LINNÉ 1758 utgaf tionde upplagan af Systema Naturæ kände han ej, och för öfrigt ej heller någon annan i Europa, någon enda fjärilart från Sydafrika. Det var först senare, som genom TULLBAGH de första insekterna från Caplandet kommo till Europa.

LINNÉ syftar därföre med sin uppgift om Afrika såsom hemland för *hyale* på Norra Afrika, därifrån han ägde en samling, och där *hyale* AUCT. verkligen förekommer. För öfrigt är det i hög grad osannolikt, att LINNÉ först skulle ha beskrifvit *edusa* såsom *hyale* och sedan såsom en skild art uppfört den sydafrikanska *electo*, hvilken står så nära *edusa*, att L. säkerligen aldrig skulle fallit på den tanken att skilja dem åt.

Hvad slutligen beträffar de af LINNÉ anförda författarna och figurerna, så höra PETIVERS och ROESELS figurer till *edusa*, RAJI beskrifning sannolikt till *hyale* AUCT., SCOPOLIS och GEOFFROY'S beskrifningar både till *hyale* och *edusa*, EDWARDS figur till en *Callidryas*-art samt SCHÆFFERS till *Gonepteryx rhamnii*.

Det visar sig således att LINNÉ här, liksom i flera andra fall, ej synnerligen noga granskat de af honom anförda figurerna.

Det är därför också alldeles orätt, att såsom många författare velat göra, lägga större vikt på citaten än på själva beskrifningen och öfriga fakta. Afbildningarna och beskrifningarna af insekter voro på LINNÉs tid ej synnerligt noggranna, och det är därför naturligt, att LINNÉ ofta trodde sig böra skriva mindre olikheter mellan de honom föreliggande arterna och afbildningarna på de mindre goda afbildningarnas räkning. Han föranleddes därigenom ofta att underskatta uppenbara olikheter och sammanförde figurer af närstående arter under samma art.

De anförda figurerna böra därför endast i yttersta nödfall och då inga andra grunder föreligga, hafva afgörande betydelse. I det föregående tror jag mig emellertid tydligen hafva visat, att själfva beskrifningen och alla öfriga skäl tala för, att LINNÉ beskriver sin *hyale* efter svafvelgula exemplar öfverensstämmande med den form, som hittills af de flesta författare uppfattats såsom *hyale*.

Under sådana förhållanden är det högst olämpligt och beklagligt, att man nu vill försöka att utan klara och otvetydiga bevis införa en förvillande namnförändring.

Synonymien bör alltså blifva:

1. **Colias hyale** L. Syst. Nat. ed. 10, p. 469 (1758); Fauna Suecica, p. 272 (1761). — GOD. Enc. Meth. 9, p. 99 (1819). — BOISD. Spec. Gen. Lep. 1, p. 650 (1836) etc. etc.

palæno ESPER Schm. 1, p. 68, t. 4, f. 2 (1777). — HÜBNER Europ. Schm. f. 438—9 (1798—1805). — *Kirbyi* LEWIS Disc. Law of priority (1872). — KIRBY Handb. Lep. 2, p. 215, t. 61, f. 1, 2, (1896).

2. **C. electo** L. Cent. Ins. p. 21 (1763); Amoen. Acad. 6, p. 405 (1763).

electra L. Syst. Nat. ed. 12, p. 764 (1767).

var. **croceus** FOURCR. Ent. Paris, 2, p. 250 (1785).

hyale ESPER Schm. 1, p. 71, t. 4, f. 3 (1777). — HÜBNER Europ. Schm. f. 329—331 (1798—1803).

edusa FABR. Mant. Ins. 2, p. 23 (1787). — GOD. Enc. Meth. 9, p. 101 (1819). — BOISD. Spec. Gen. Lep. 1, p. 638 (1836), etc. etc.

Chr. Aurivillius.